

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการปรากฏใช้ของสำนวนไทยที่รวบรวมไว้ในพจนานุกรม “ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย” ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2548 โดยศึกษาในประเด็นดังนี้คือ อัตราการปรากฏใช้และอัตราการเปลี่ยนแปลงของสำนวนไทย ลักษณะการเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ในสำนวนไทยที่ปรากฏใช้ในปัจจุบัน และวงคำศัพท์ในสำนวนไทยที่ปรากฏใช้ในปัจจุบัน ซึ่งได้เก็บรวบรวมข้อมูลสำนวนไทยที่ปรากฏในบริบทภาษาเขียน ได้แก่ หนังสือวารสาร สารคดี นิตยสาร เอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ และบริบทภาษาพูด เช่น การสนทนาจากรายการสนทนาต่างๆ ที่เผยแพร่ทางวิทยุ โทรทัศน์ ที่ปรากฏในปี พ.ศ.2550 โดยสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญจากทั้ง 2 บริบทในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน คือ บริบทภาษาเขียน 1,952 หน้า และบริบทภาษาพูด 1,792 หน้า รวมทั้งหมด 3,744 หน้า

ผลการวิจัยพบว่า มีอัตราการปรากฏใช้และอัตราการเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ของสำนวนไทย 257 สำนวน จาก 1,013 สำนวน ในพจนานุกรม “ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย” คิดเป็นร้อยละ 25.37 ลักษณะคำศัพท์สำนวนไทยที่ปรากฏใช้ทั้งในบริบทภาษาพูดและภาษาเขียนพบว่ามีสำนวนที่ใช้คำศัพท์คงเดิมมากกว่าสำนวนที่เปลี่ยนแปลงคำศัพท์ ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ในสำนวนไทยพบ 3 ลักษณะคือ การเปลี่ยนใช้คำใหม่ การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างคำ และการเปลี่ยนประเภทคำ ลักษณะคำศัพท์สำนวนไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงนั้นในบริบทภาษาเขียนมีการเปลี่ยนใช้คำใหม่ การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างคำ และการเปลี่ยนประเภทคำ ส่วนในบริบทภาษาพูดปรากฏเพียงการเปลี่ยนใช้คำใหม่เท่านั้น ในส่วนของประเภทคำศัพท์ของสำนวนไทยที่ปรากฏใช้ในปัจจุบันนั้นพบว่ามีคำต่างประเทศมาจากหลายภาษา ได้แก่ ประเภทคำไทย คำบาลี-สันสกฤต คำเขมร คำเพียบมลายู คำเพียบทมิฬ คำเพียบอินโดนีเซีย และคำอังกฤษ รวมถึงคำสแลง ในส่วนของโครงสร้างคำศัพท์ของสำนวนไทยที่ปรากฏใช้ในปัจจุบัน พบว่ามีโครงสร้างหลายแบบ ได้แก่ คำมูล คำซ้อน คำประสม คำซ้ำ คำสมาส และคำผสม หมวดหมู่ของคำศัพท์ที่ปรากฏมากที่สุดคือ หมวดสัตว์ หมวดธรรมชาติแวดล้อม และหมวดอวัยวะ

The purpose of this research is to study the Thai occurring proverbs listed in "Phasit Khampangpei Samnuanthai" Dictionary 2005 by Rachabandhitayasatan. This research focuses on the frequency of usage lexical changing features and semantic fields of the Thai occurring proverbs. The data was collected from two main sources: written (books, magazines and published articles) and spoken (conversations, dialogues from the radio and talk shows from television) contexts through the year 2007. Then the samples which were chosen randomly, saying 1,952 pages from the written context and 1,792 pages from the spoken one.

The result shows that 257 which is 25.37 percent out of 1,013 proverbs in "Phasit Khampangpei Samnuanthai" Dictionary are found in the usage. For the lexical features of the Thai Occurring proverbs of both the written and spoken contexts, it shows that same lexical items are still used more. There are 3 types of the lexical changing features in the Thai proverbs: using news words, changing to different structures and using new types, all of which appear in the written context: however, only the new word group appears in the spoken context. For the type of the Thai occurring proverbs, it shows that there are many foreign lexical items used; namely Thai, Bali – Sansakrit, Khmer, Malayu, Tamin, Indonesian and English, including slang and nickname words structures of the lexical items are found such as basic words, duplicating, words in form, duplicating, words in meaning, compound words, and 2 types of complex words. The semantic fields mostly found are of animals, natural environment and human body parts, ranked firstly.